



Đề cương bài giảng môn học

KINH TẾ CHÍNH TRỊ MÁC – LÊNIN

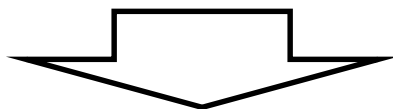
ThS. Lê Văn Thông

Email: lvthong@vnuhcm.edu.vn

Điện thoại: 0938.07.5555

Chương 5:

KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VÀ CÁC QUAN HỆ LỢI ÍCH KINH TẾ Ở VIỆT NAM



1. KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XHCN Ở VIỆT NAM
2. HOÀN THIỆN THỂ CHẾ KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XHCN Ở VIỆT NAM
3. CÁC QUAN HỆ LỢI ÍCH KINH TẾ Ở VIỆT NAM

❖ TÀI LIỆU THAM KHẢO CHỦ YẾU

1. Giáo trình **“Kinh tế chính trị Mác – Lênin”** – giáo trình tập huấn 2019
2. Daron Acemoglu và Jame A. Robinson **“Tại sao các quốc gia thất bại”**, NXB Trẻ 2017.
3. Daniel Yergin và Joseph Stanislaw. **“Những đỉnh cao của chỉ huy”**, NXB Thế giới, 2018.
4. David Shambaugh: **“Tương lai Trung Quốc”**, NXB Hội nhà văn, 2017
5. Đặng Phong: **“Tư duy kinh tế Việt Nam, chặng đường gian nan và ngoạn mục 1975 -1989”**. NXB Tri Thức, 2008.
6. Đảng cộng sản VN: **“Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII”**, NXB CTQG, 2016.
7. Đảng cộng sản VN: **“Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI, VII, VIII, IX, X, XI”**, NXB CTQG, 2016.
8. Đảng cộng sản VN (2017), Nghị quyết số 11 – NQ/TW ngày 3/6/2017 về: **“Hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”**.

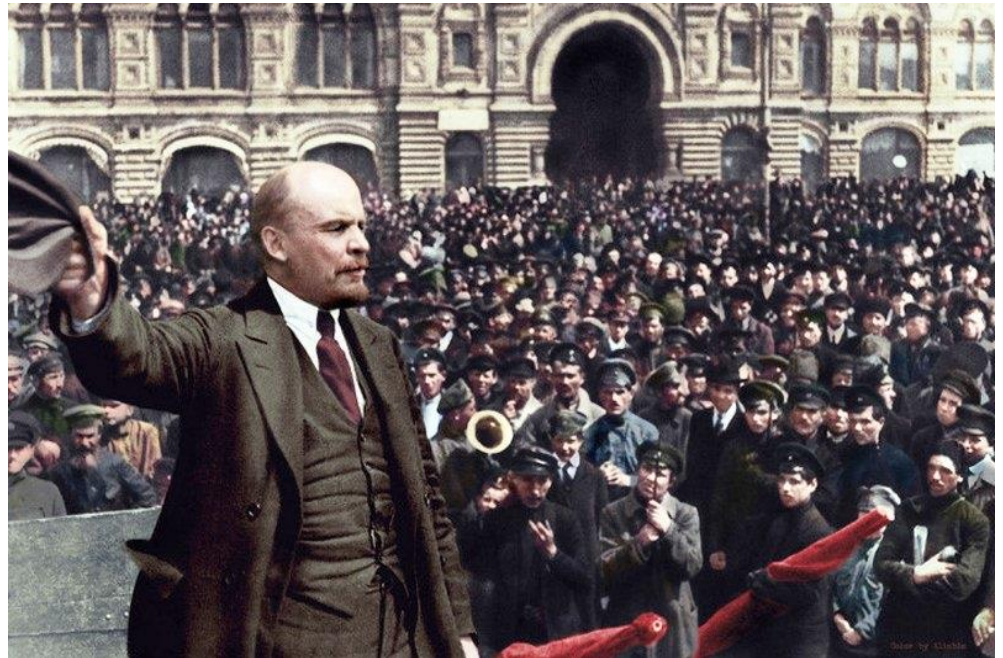
MỘT SỐ VẤN ĐỀ CẦN NẮM KHI HỌC XONG

CHƯƠNG 5

1. Kinh tế kế hoạch hóa tập trung là gì?
2. Quá trình chuyển đổi từ kinh tế kế hoạch hóa tập trung sang kinh tế thị trường của các quốc gia có nền kinh tế chuyển đổi.
3. Kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam là gì?
4. Quá trình hình thành mô hình kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam.
5. Thể chế kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam
6. Lợi ích kinh tế và quan hệ lợi ích kinh tế trong nền kinh tế thị trường
7. Giá trị thặng dư và giá trị gia tăng thời đại ngày nay

ẢNH HƯỞNG CỦA HỌC THUYẾT MARX ĐẾN MÔ HÌNH KINH TẾ KẾ HOẠCH HÓA TẬP TRUNG

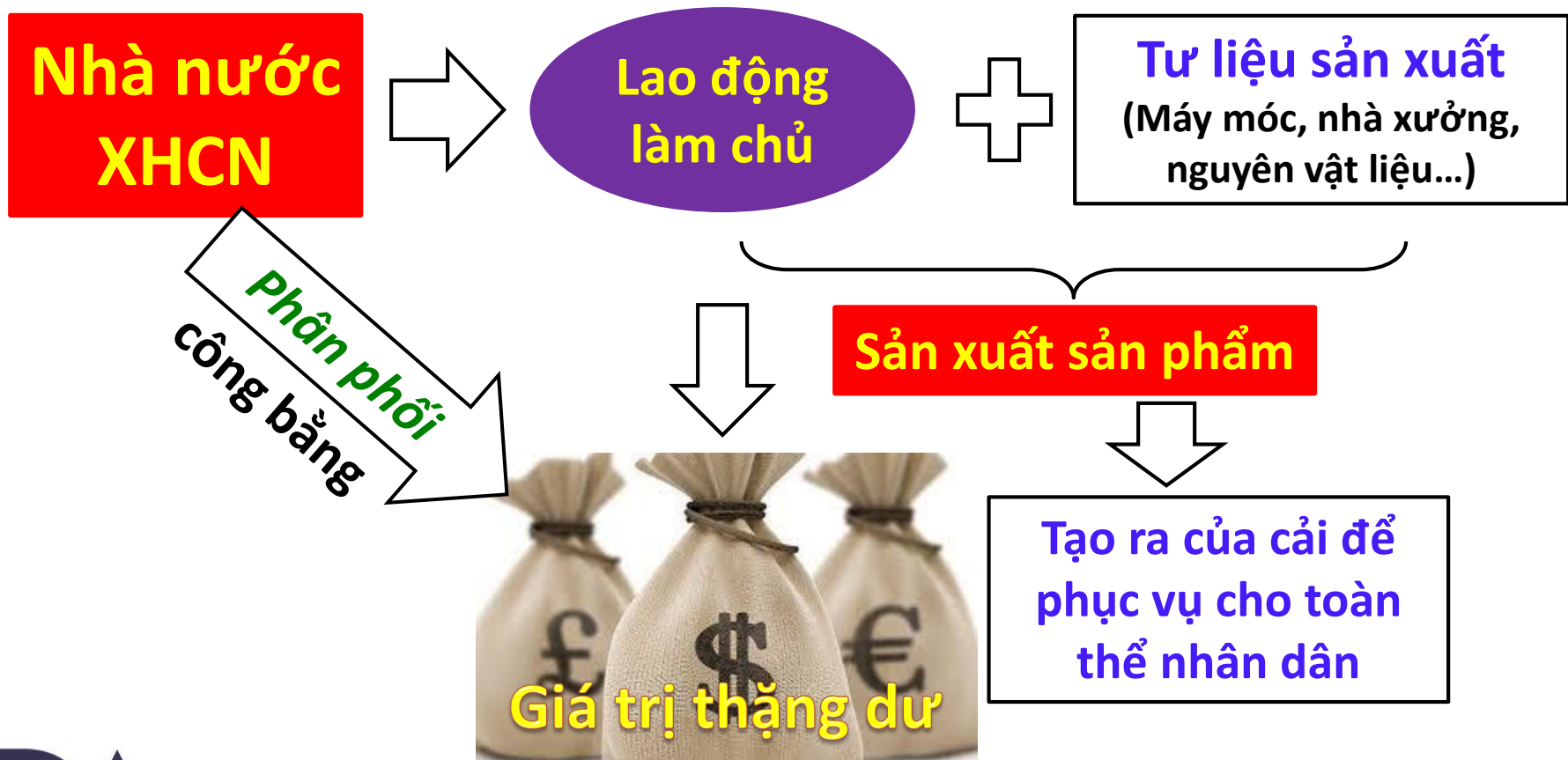
Năm 1917, Lênin
lãnh đạo cách
mạng tháng 10
Nga thành công,
đưa nước Nga
tiến lên chủ nghĩa
xã hội



**Xây dựng chủ nghĩa xã hội, xóa bỏ chủ nghĩa tư
bản – xóa bỏ chế độ người bóc lột người**

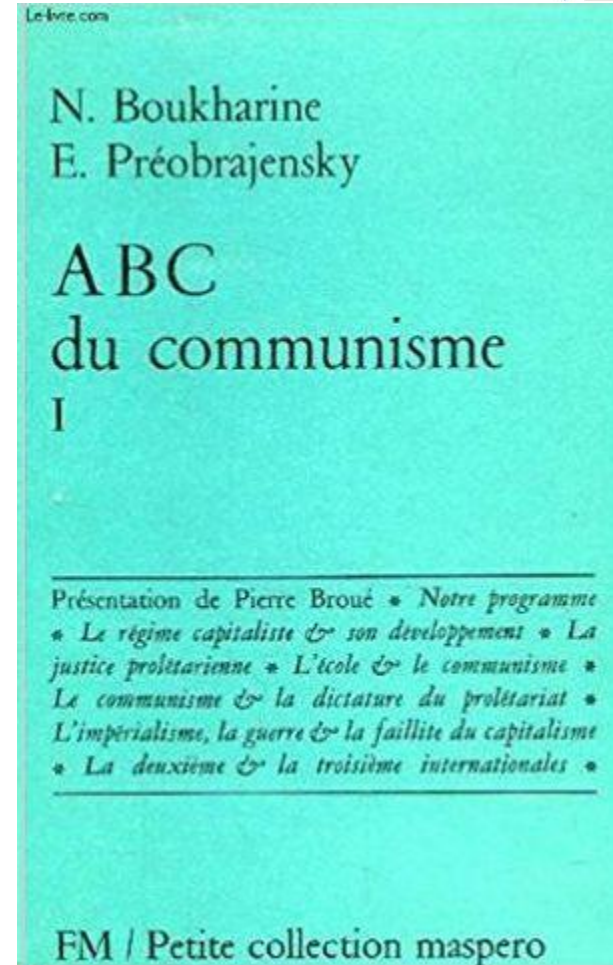
ẢNH HƯỞNG CỦA HỌC THUYẾT MARX ĐẾN MÔ HÌNH KINH TẾ KẾ HOẠCH HÓA TẬP TRUNG

- **Nguồn gốc của mô hình kinh tế kế hoạch hóa tập trung**



❖ KINH TẾ KẾ HOẠCH HÓA TẬP TRUNG

Mô hình kinh tế kế hoạch hóa tập trung áp dụng lần đầu tiên vào năm 1928, người khởi xướng mô hình này là **E. Préobrajensky (1919)** và **Stalin** hoàn thiện.



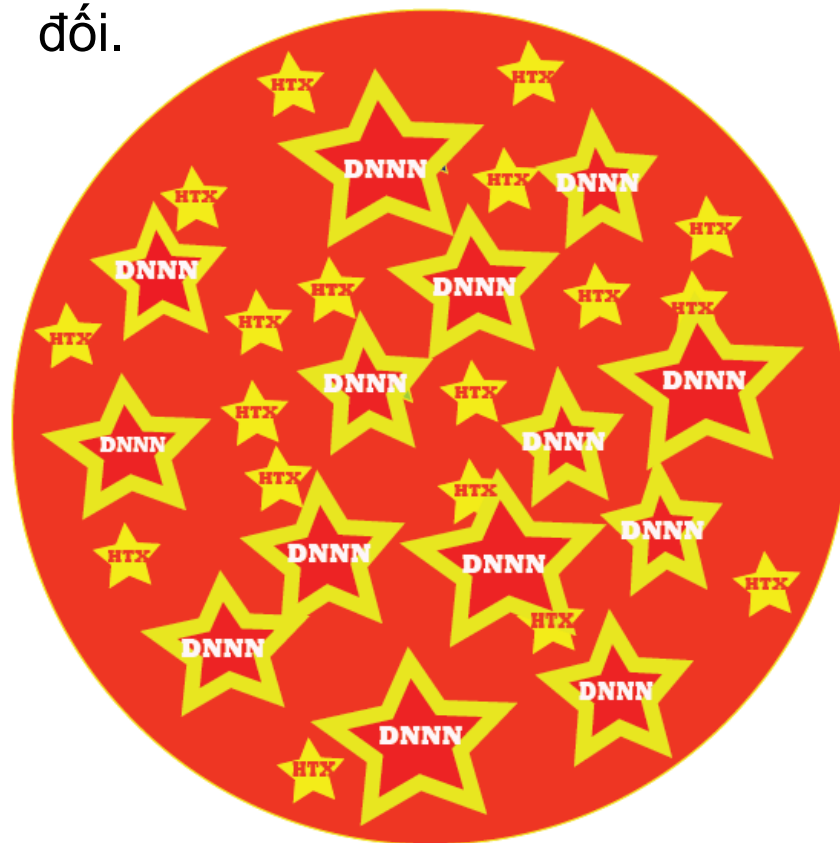
TỰ BẢN CHỦ NGHĨA

- Tự hữu là chủ đạo
- Nhiều hình thức sở hữu.
- Phát triển kinh tế thị trường



XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

- Xóa bỏ tư hữu, chỉ tồn tại công hữu (nhà nước và tập thể)
- Xóa bỏ kinh tế thị trường
- Đảng cộng sản lãnh đạo tuyệt đối.





Kinh tế kế hoạch hóa và Kinh tế thị trường

Kinh tế kế hoạch hóa

- **Xóa bỏ kinh tế thị trường** (sản phẩm – tem phiếu)
- **Chỉ có công hữu** (nhà nước và tập thể, xóa bỏ tư hữu hoàn toàn)
- **Điều hành kinh tế bằng mệnh lệnh chủ quan, xóa bỏ quy luật khách quan của thị trường**
- **Thi đua**
- **Hoàn thành kế hoạch**
- **Nhà nước quyết định 3 vấn đề cơ bản + giá cả.**

Kinh tế thị trường

- **Phát triển kinh tế thị trường** (hàng hóa – tiền tệ)
- **Tồn tại nhiều hình thức sở hữu** (sở hữu công, sở hữu tư, sở hữu hỗn hợp...)
- **Điều hành kinh tế bằng pháp luật, tôn trọng các quy luật kinh tế khách quan...**
- **Cạnh tranh**
- **Hiệu quả kinh tế**
- **Thị trường quyết định 3 vấn đề cơ bản của kinh tế + giá cả.**



Thành tựu của kinh tế KHH

Từ 1928-1960 tăng trưởng kinh tế mức 6%/năm, là tốc độ tăng trưởng cao nhất lúc bấy giờ. Liên Xô từ một quốc gia phát triển trung bình trở thành đứng đầu khối XHCN và là đối trọng với siêu cường Mỹ khối TBCN



Nikita Khrushchev
(nhiệm kỳ 1953-1964)

Nikita Khrushchev (1956): Chúng tôi sẽ chôn vùi phương Tây

❖ Kinh tế kế hoạch hóa tập trung



Là nền kinh tế mà trong đó **Nhà nước đưa ra mọi quyết định về sản xuất và phân phối**. Ủy ban kế hoạch hóa của nhà nước sẽ sản xuất cái gì, sản xuất như thế nào và phân phối cho ai với giá bao nhiêu.

❖ Kinh tế kế hoạch hóa tập trung

Ở cấp trung ương có một loạt cơ quan (bắt đầu từ Gos) của chính phủ giúp hệ thống vận hành,

-Gosplan (1921): Ủy ban kế hoạch nhà nước

-Gosten: Ủy ban vật giá nhà nước: hình thành giá cả.

-Gossnab: ủy ban cung ứng vật chất-kỹ thuật: phân bổ lượng cung ứng hàng hóa.

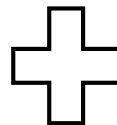
-Gostrud: ủy ban về tiền lương và lao động



❖ Kỳ vọng của mô hình KHH tập trung

**Nhà nước
XHCH**

**Lao động
làm chủ**



Tư liệu sản xuất
(Máy móc, nhà xưởng,
nguyên vật liệu...)

**Phân phối
công bằng**

Sản xuất sản phẩm

**Tạo ra của cải để
phục vụ cho toàn
thể nhân dân**



❖ Kết quả đạt được của mô hình KHH tập trung



1. KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XHCN Ở VIỆT NAM

Đại hội VII (2016)

Đại hội XI (2011)

Đại hội X (2006)

Đại hội IX (2001)

Đại hội VIII (1996)

Đại hội VII (1991)

Đại hội VI (1986)

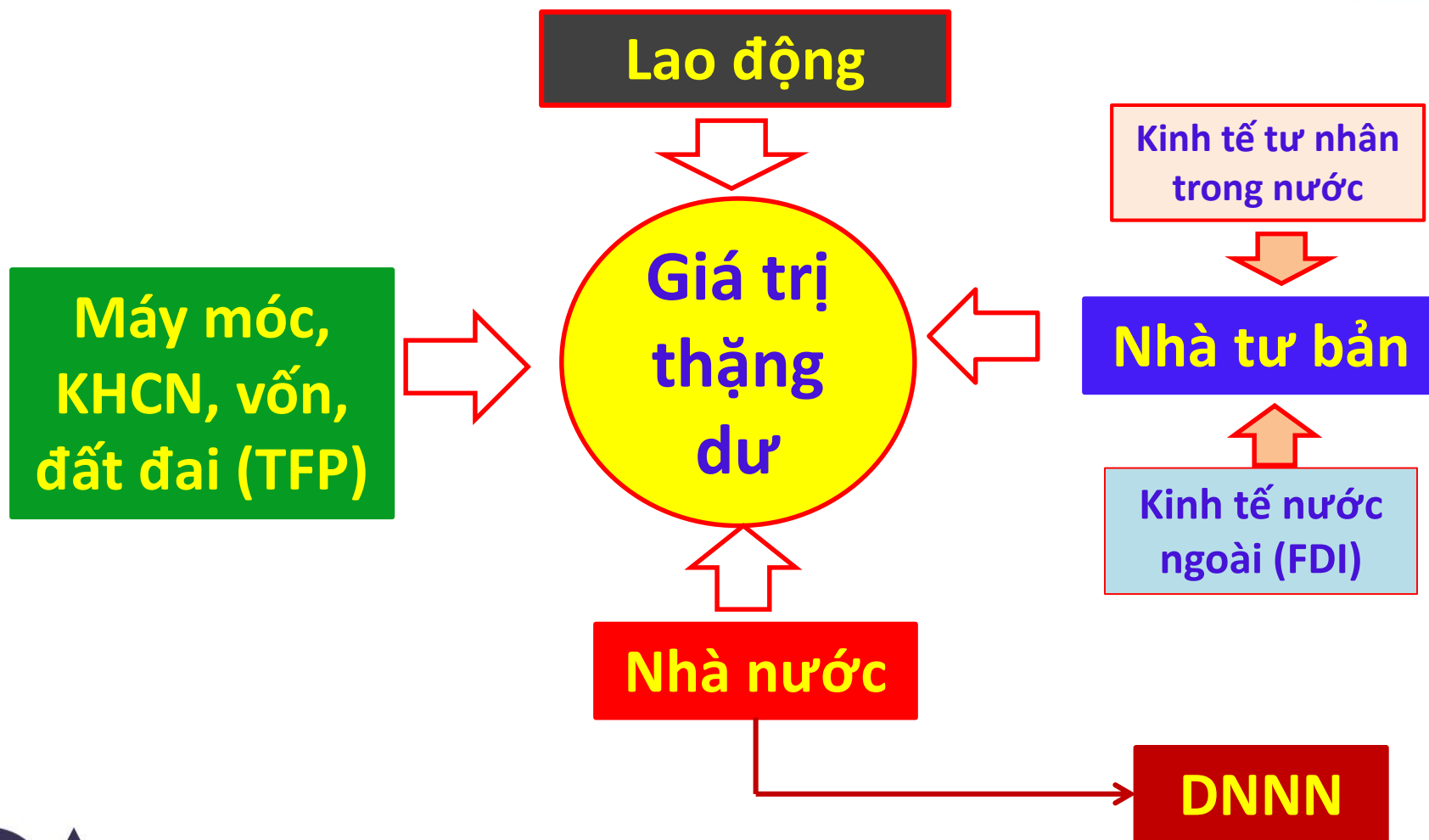
**Kinh tế thị trường
định hướng XHCN**

Đảng rút ra kết luận về mqh giữa SX hàng hóa và CNXH, giữa kế hoạch hóa và thị trường, quyền quản lý NN và quyền K.doanh

Thực hiện nhất quán chính sách kinh tế nhiều thành phần, cơ chế vận hành là cơ chế thị trường, có sự quản lý của Nhà nước bằng pháp luật, kế hoạch, chính sách...

Thừa nhận kinh tế hàng hóa, thừa nhận kinh tế tư nhân, cá thể phát triển một số lĩnh vực nhất định...

❖ XEM XÉT LẠI NGUỒN GỐC GIÁ TRỊ THẶNG DƯ



❖ NHẬN THỨC LẠI VỀ NHÀ NƯỚC VÀ THỊ TRƯỜNG

Trước đổi mới

Sản phẩm riêng của CNTB cần phải dẹp bỏ trong kinh tế XHCN

Kẻ thù của thị trường. Xóa bỏ không cho thị trường tồn tại

Thị trường

Nhà nước

Sau đổi mới

Thành tựu chung của nhân loại. CNTB có kinh tế thị trường, CNXH cũng có KTTT

Làm bạn, thân thiện với thị trường. Giải quyết những khuyết tật, nâng đỡ thị trường phát triển

Nhà nước

Thị trường

Nhà nước

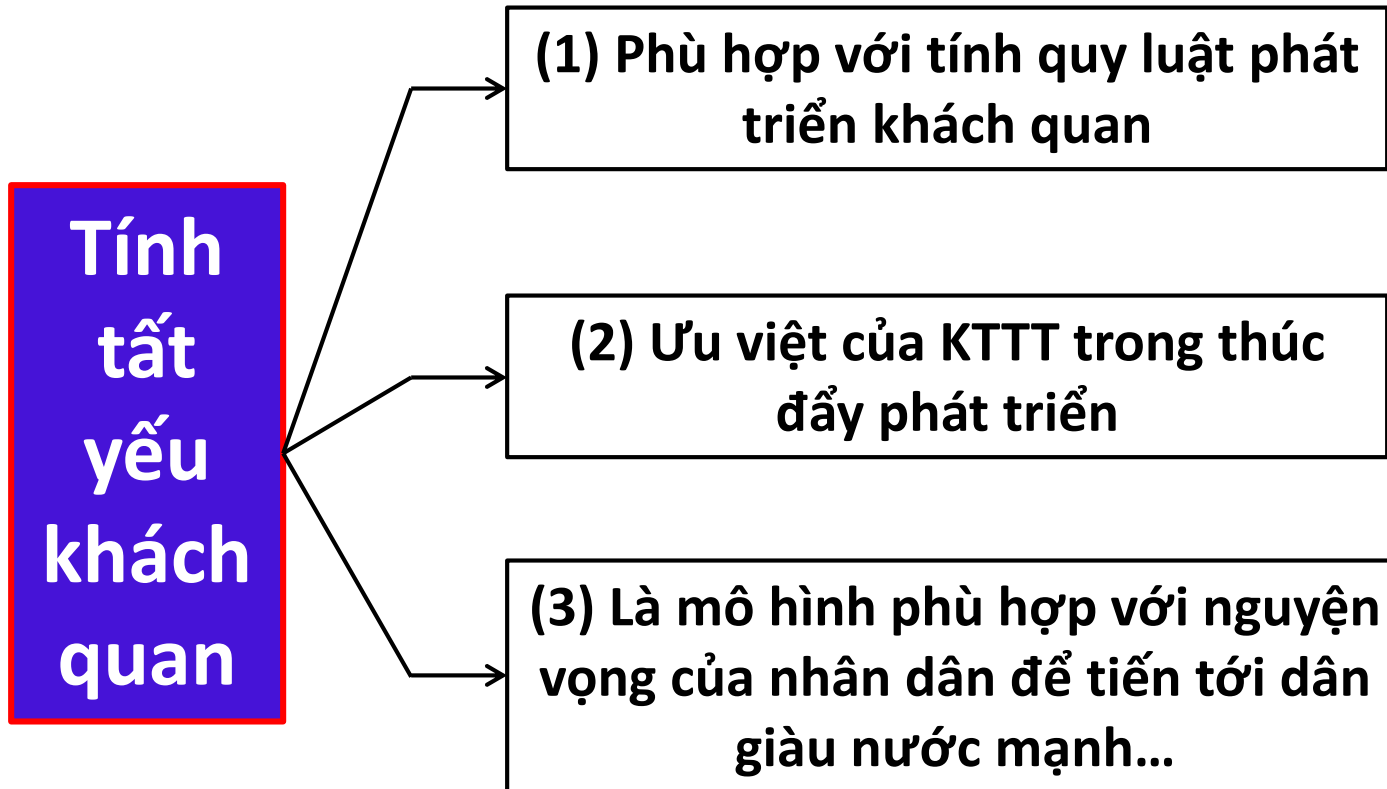


1. KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XHCN Ở VIỆT NAM

1.1. Khái niệm: “Kinh tế thị trường định hướng XHCN ở VN là nền kinh tế vận hành đầy đủ, đồng bộ theo các quy luật của kinh tế thị trường, đồng thời bảo đảm định hướng XHCN phù hợp với từng giai đoạn phát triển của đất nước. Đó là nền kinh tế hiện đại và hội nhập quốc tế; có sự quản lý của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa **do Đảng cộng sản Việt Nam lãnh đạo**, nhằm mục tiêu dân giàu nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” [6;...]

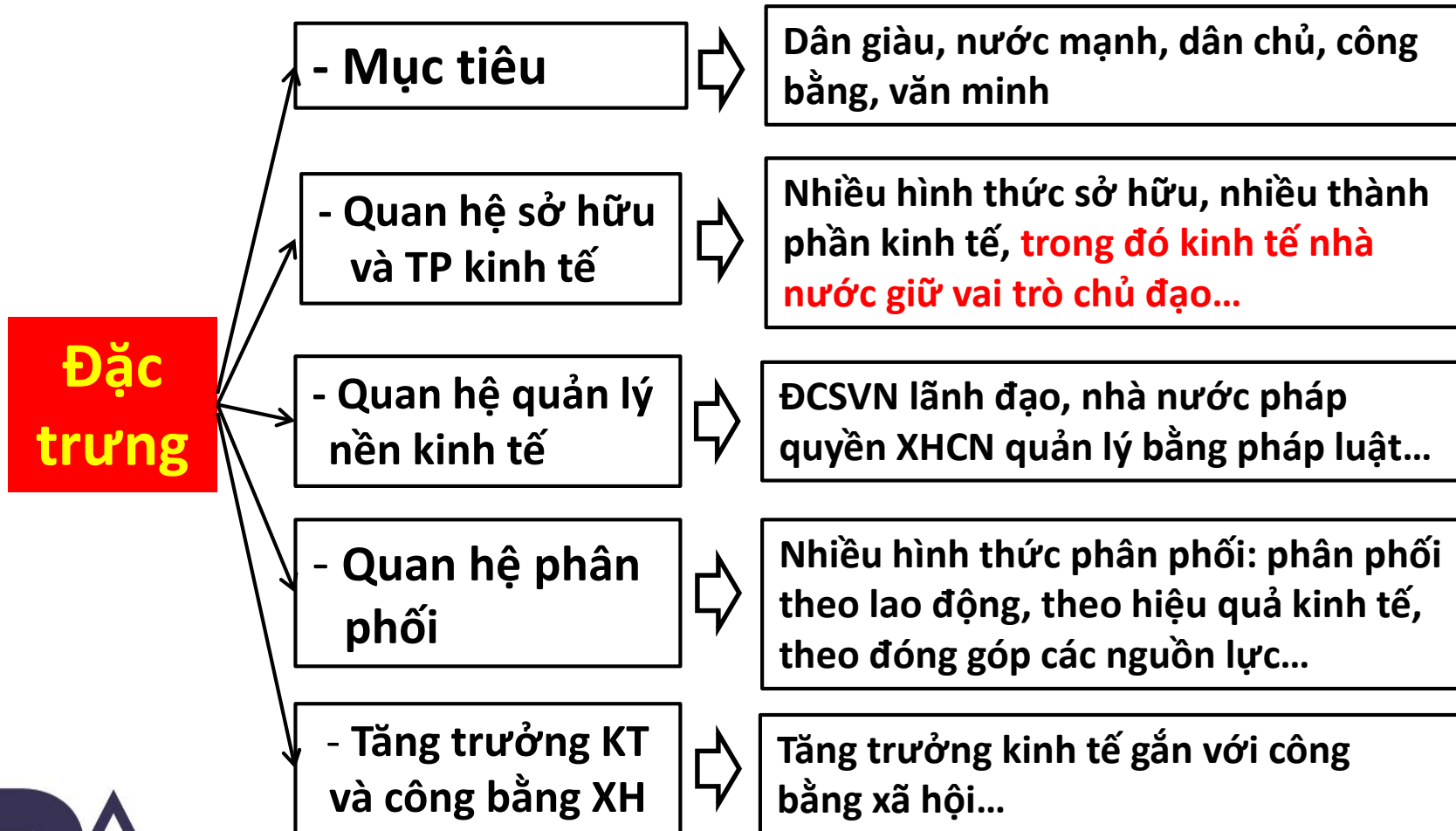
1. KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XHCN Ở VIỆT NAM

1.2 Tính tất yếu khách quan của việc phát triển KTTT định hướng XHCN.



1. KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XHCN Ở VIỆT NAM

1.3. Đặc trưng của kinh tế thị trường định hướng XHCN



2. HOÀN THIỆN THỂ CHẾ KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XHCN Ở VN

2.1. Sự cần thiết phải hoàn thiện thể chế KTTT định hướng XHCN

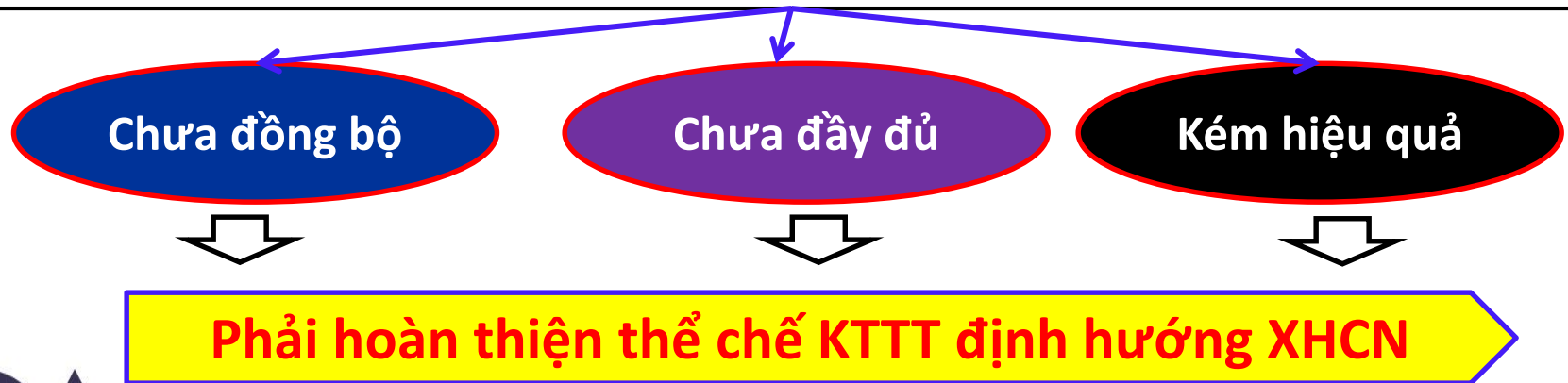
Thể chế là những quy tắc, luật pháp, bộ máy quản lý và cơ chế vận hành nhằm điều chỉnh các hoạt động của con người trong một chế độ xã hội

Thể chế kinh tế: là hệ thống quy tắc, luật pháp, bộ máy quản lý và cơ chế vận hành nhằm điều chỉnh hành vi của các chủ thể kinh tế, các hành vi sản xuất kinh doanh và các quan hệ kinh tế



❖ Thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa

Thể chế kinh tế thị trường định hướng XHCN là hệ thống đường lối, chủ trương chiến lược, hệ thống luật pháp, chính sách quy định xác lập cơ chế vận hành, điều chỉnh chức năng, hoạt động, mục tiêu, phương thức hoạt động, các quan hệ lợi ích của các tổ chức, các chủ thể kinh tế nhằm hướng tới xác lập đồng bộ các yếu tố thị trường, các loại thị trường hiện đại theo hướng góp phần thúc đẩy dân giàu, nước mạnh, dân chủ công bằng, văn minh



2.2. Nội dung hoàn thiện thể chế KTTT định hướng XHCN

Nội dung hoàn thiện

- Hoàn thiện thể chế về sở hữu và phát triển các thành phần kinh tế
- Hoàn thiện thể chế để phát triển đồng bộ các yếu tố thị trường và các loại thị trường
- Hoàn thiện thể chế để đảm bảo gắn tăng trưởng kinh tế với bảo đảm tiến bộ và công bằng xã hội
- Hoàn thiện thể chế thúc đẩy hội nhập kinh tế quốc tế
- Hoàn thiện thể chế nâng cao năng lực hệ thống chính trị

3. CÁC QUAN HỆ LỢI ÍCH KINH TẾ Ở VIỆT NAM

3.1. Lợi ích kinh tế và quan hệ lợi ích kinh tế

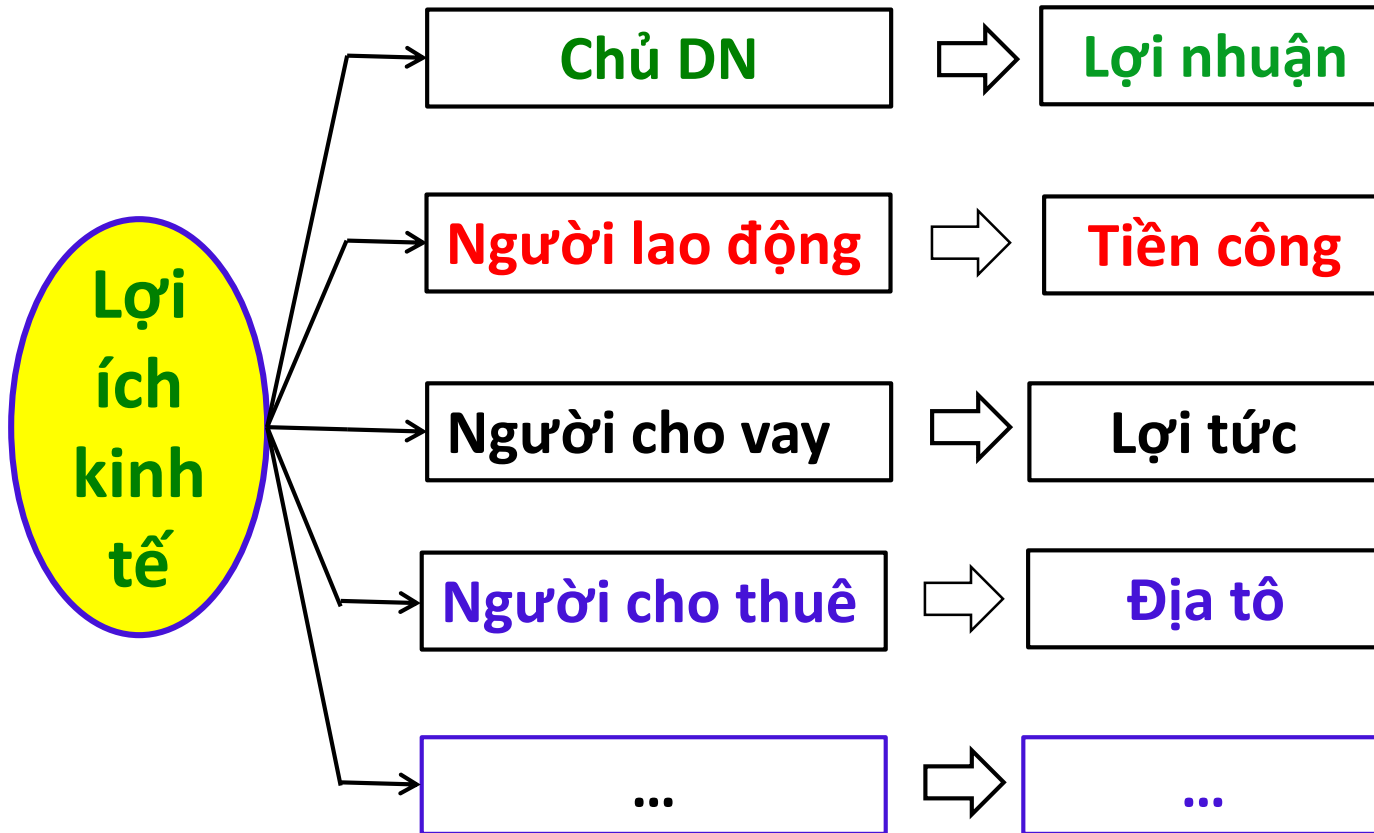
Lợi ích là sự thỏa mãn nhu cầu của con người mà sự thỏa mãn nhu cầu này phải được nhận thức và đặt trong mối quan hệ xã hội ứng với trình độ phát triển nhất định của nền sản xuất xã hội đó

3.1.1. Lợi ích kinh tế là lợi ích vật chất

Về bản chất: lợi ích kinh tế phản ánh mục đích và động cơ của các quan hệ giữa các chủ thể trong nền sản xuất xã hội



❖ Biểu hiện của lợi ích kinh tế



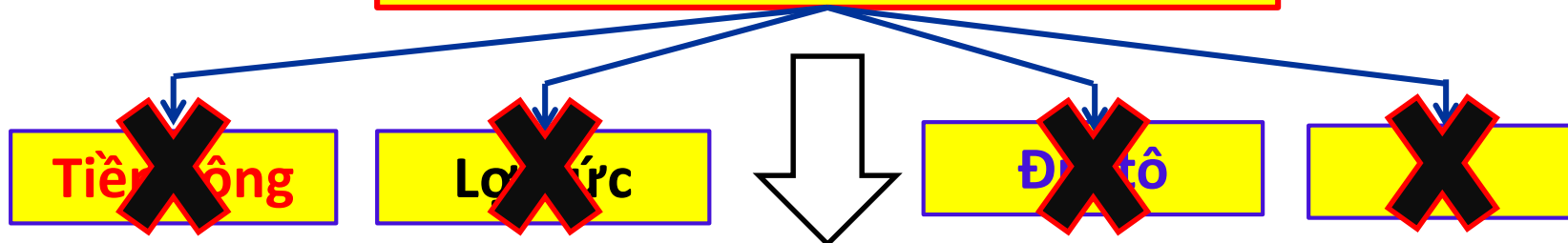
❖ Vai trò của lợi ích kinh tế đối với các chủ thể kinh tế xã hội

Lợi ích kinh tế là động lực trực tiếp của các chủ thể và hoạt động kinh tế xã hội

Lợi ích kinh tế là cơ sở để thúc đẩy sự phát triển các lợi ích khác



LỢI ÍCH KINH TẾ TRONG THỜI KỲ KINH TẾ KẾ HOẠCH HÓA TẬP TRUNG



PHÂN PHỐI SẢN PHẨM CÀO BẰNG

Triệt tiêu động lực phát triển

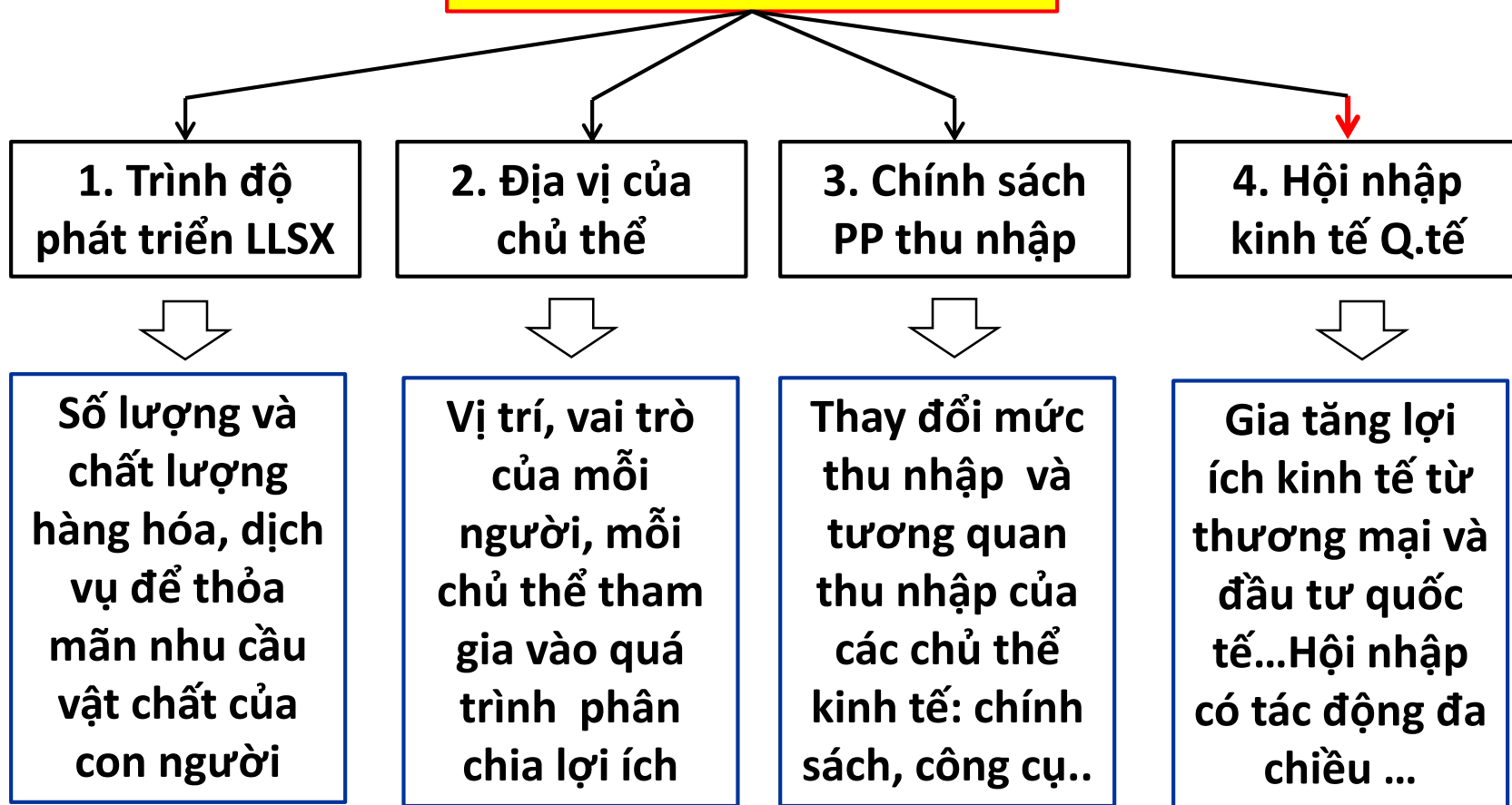
3.1.2. Quan hệ lợi ích kinh tế

Quan hệ lợi ích kinh tế là sự **thiết lập những tương tác giữa con người với con người**, giữa các cộng đồng người, giữa các tổ chức kinh tế, giữa các bộ phận hợp thành nền kinh tế, giữa con người với tổ chức kinh tế, giữa quốc gia với phần còn lại của thế giới **nhằm mục tiêu xác lập các lợi ích kinh tế** trong mối liên hệ với trình độ phát triển của LLSX và kiến trúc thượng tầng tương ứng với một giai đoạn phát triển xã hội nhất định.



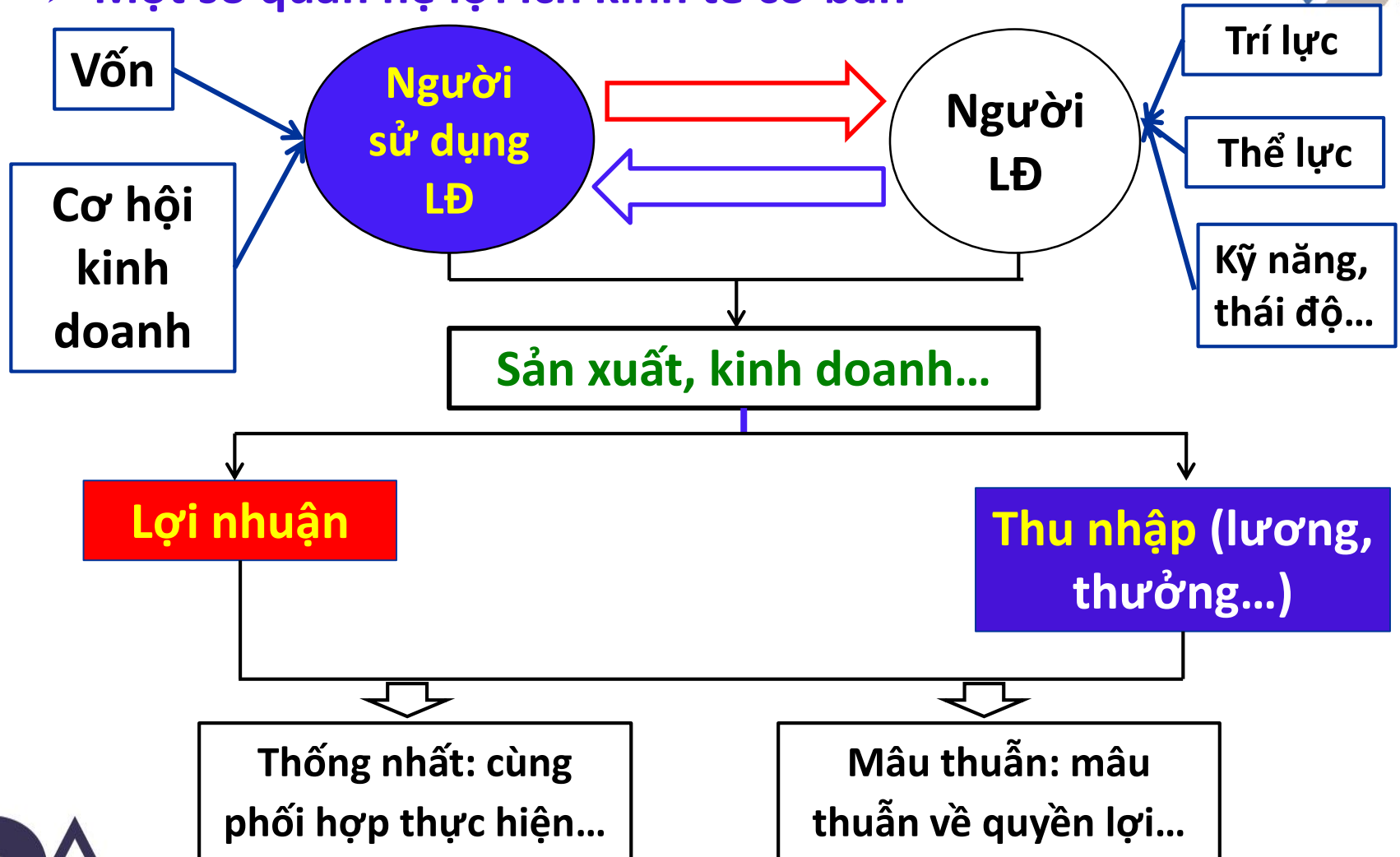
3.1.2. Quan hệ lợi ích kinh tế

Các nhân tố ảnh hưởng



3.1.2. Quan hệ lợi ích kinh tế

➤ Một số quan hệ lợi ích kinh tế cơ bản



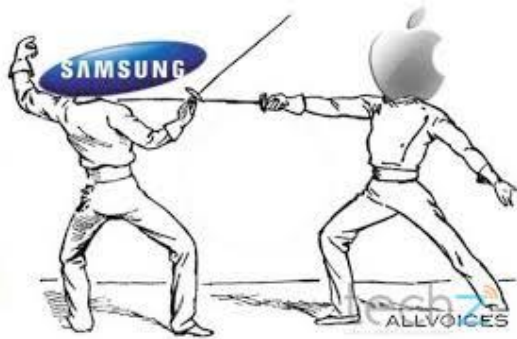
➤ Một số quan hệ lợi ích kinh tế cơ bản

Người sử dụng lao động

Cạnh tranh

Hợp tác

Người sử dụng lao động



Thống nhất

Đối thủ

Đối tác

Mâu thuẫn



➤ Một số quan hệ lợi ích kinh tế cơ bản

Người
lao động

Cạnh tranh

Hợp tác

Người
lao động



Thống nhất



Đối tác

Đối thủ



Mâu thuẫn





Một số quan hệ lợi ích kinh tế cơ bản



- Lợi ích cá nhân
- Lợi ích nhóm
- Lợi ích xã hội

Lợi ích cá nhân - Lợi ích nhóm - Lợi ích xã hội

Lợi ích cá nhân - Lợi ích nhóm - Lợi ích xã hội

Lợi ích cá nhân - Lợi ích nhóm - Lợi ích xã hội

❖ Phương thức thực hiện lợi ích kinh tế

Hai phương thức thực hiện
lợi ích kinh tế

**Theo nguyên
tắc thị trường**

Tài năng

Đóng góp
nguồn lực

Công sức...

**Theo chính sách NN và
vai trò các tổ chức XH**

Chính
sách:
thuế, trợ
cấp...

Các tổ
chức XH:
hỗ trợ, từ
thiện...

3.2. Vai trò của nhà nước trong đảm bảo hài hòa các quan hệ lợi ích

Vai trò của nhà nước

1. Bảo vệ lợi ích hợp pháp, tạo môi trường thuận lợi cho hoạt động tìm kiếm lợi ích của các chủ thể kinh tế
2. Điều hòa lợi ích giữa cá nhân – DN – xã hội
3. Kiểm soát, ngăn ngừa các quan hệ lợi ích có ảnh hưởng tiêu cực đối với sự phát triển xã hội
4. Giải quyết những mâu thuẫn trong quan hệ lợi ích kinh tế

**CHÂN THÀNH
CẢM ƠN!**

